

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 19/2001 vp

Hallituksen esitys laeiksi kansanterveyslain ja eräiden ympäristöterveydenhuoltoa koskevien muiden lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä toukokuuta 2001 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi kansanterveyslain ja eräiden ympäristöterveydenhuoltoa koskevien muiden lakien muuttamisesta (HE 81/2001 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- johtaja Risto Aurola ja ylitarkastaja Veli-Mikko Niemi, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Kristiina Pajala, maa- ja metsätalousministeriö
- ylitarkastaja Ulla Karhu, kauppa- ja teollisuusministeriö
- ylijohtaja Jorma Hirn, Elintarvikevirasto
- ylijohtaja Esko Uusi-Rauva, Eläinlääkintä- ja elintarvikevirasto

- varatuomari Jyrki Kivistö ja erityisasiantuntija Matti Laiho, Suomen Kuntaliitto
- lakimies Helena Kinnunen, Suomen Kiinteistöliitto
- puheenjohtaja Herkku Hernesniemi, Asukasliitto ry
- johtaja Seppo Heiskanen, Elintarviketeollisuusliitto ry
- tiedottaja Raija Marttila, Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry
- asiamies Veli-Matti Aittoniemi, Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto SHRL
- asiamies Ilkka Nieminen, Päivittäistavara-kauppiat ry
- puheenjohtaja Simo Järvinen, Kuntien terveystarkastajat ry
- puheenjohtaja Leena Panula, Ympäristö- ja terveystekniset ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansanterveyslain ja eräiden ympäristöterveydenhuoltoa koskevien muiden lakien säännöksiä siten, että laeissa viranomaiselle säädettyjä tehtäviä voitaisiin hoitaa kuntien ja kuntayhtymien välisenä yhteistyönä. Muutosten tavoitteena on lisätä kuntien välisen yhteistoiminnan mahdollisuuksia kansanterveyslain ja ympäristötervey-

denhuoltoa koskevan muun lainsäädännön toimeenpanon osalta. Muut näin muutettaviksi ehdotetut lait ovat: terveydensuojelulaki, elintarvikelaki, laki eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta, tuoteturvallisuuslaki, kemikaalilaki ja laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi.

Terveydensuojelulain osalta ehdotetaan muutettavaksi myös säännöksiä, jotka koskevat terveydensuojeluviranomaiselle palveluja tuottavia ulkopuolisia asiantuntijoita sekä valvonnasta perittäviä maksuja. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyyden ja asiantuntemuksen arviointia koskeva säännös. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi valvonnasta perittäviä maksuja koskevaa säännöstä siten, että kunnalla olisi mahdollisuus periä maksu uimarantaveden valvontaan sekä yksittäisestä kaivovedestä tai asunnosta aiheutuvan terveyshaitan selvittämiseen liittyvästä näytteenotosta, mittauksista ja tutkimuksista.

Esityksessä ehdotetaan terveydensuojelulakiin niin ikään lisättäväksi säännöksiä elintarvikehuoneistossa työskentelevältä vaadittavasta elintarvikehygienisestä osaamisesta. Toiminnan harjoittajan olisi vastattava siitä, että elintarvikehuoneistossa työskentelevällä on tehtä-

viensä suorittamisen kannalta riittävä elintarvikehygieeninen osaaminen. Toiminnanharjoittajan olisi vastattava myös siitä, että työntekijöitä tarvittaessa koulutetaan ja neuvotaan elintarvikehygieniassa. Esityksessä ehdotetaan annettavaksi sosiaali- ja terveysministeriölle valtuuksia tarkemmin säätää asetuksella elintarvikehygienisestä osaamisesta, osaamisen testaamisesta, osaamistodistuksista sekä osaamistestaaajan kelpoisuudesta.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi tuoteturvallisuuslakiin sisältyviä säännöksiä, jotka koskevat kunnan valvontaviranomaisen tehtäviä sekä muutoksenhakua siten, että ne olisivat yhdenmukaisia muiden ympäristöterveydenhuollon lakien kanssa.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutos ehdotuksin.

Valiokunta pitää uudistuksen tavoitteita erittäin tärkeinä. Kuntien välisen yhteistyön ja erikoistumisen avulla voidaan tehostaa ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön edellyttämää valvontaa ja käyttää paremmin hyväksi valvojien asiantuntemusta. Ulkopuolisten palvelun tuottajien käyttö nykyistä laajemmin muun muassa asumisterveyteen liittyviin tutkimuksiin vapauttaa kuntien terveysvalvonnan henkilöstövoimavaroja elintarvikevalvontaan, jossa on todettu olevan puutteita. Ympäristöterveydenhuollon osa-alueeseen kuuluvan kuntien elintarvikevalvonnan voimavarat ovat viimeisten vuosien aikana vähentyneet, vaikka tehtävät ja niiden vaativuus ovat lisääntyneet. Kuntien välinen yh-

teistyö parantaa mahdollisuuksia eräänlaisten osaamiskeskusten aikaansaamiseen.

Valiokunta toteaa, että ympäristöterveydenhuollon ja terveydensuojeluviranomaisten valvonnan keskeinen tehtävä on ennalta ehkäistä terveydellisten ongelmien syntymistä. Ennakolta torjutut vahingot ja riskien minimointi on myös kustannuksiltaan edullisempaa kuin seuraamusten hoito. Tästä syystä valiokunta pitää tärkeänä, ettei maksupolitiikalla heikennetä terveysvalvonnan ennalta ehkäisevää vaikutusta. Muutettavaksi ehdotetun terveydensuojelulain (763/1994) 50 §:n perustelujen mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen asuntoon tai muuhun oleskelutilaan tekemä ensimmäinen tarkastus olisi edelleen kiinteistön omistajalle maksuton. Valiokunnan näkemyksen mukaan vähäisillä maksuilla voidaan sinänsä karsia täysin tarpeettomia tarkastuskäyntejä, mutta tarpeellisten tarkastusten suorittamatta jääminen on uhkana, jos maksut eivät ole kohtuullisia ja jos laskutus käytännössä ei tarkasti noudateta esityksen perusteluissa kuvattua käytäntöä.

Uudistuksen tavoite elintarviketurvallisuu-
den parantamisesta on erittäin tärkeä. Viime
vuosien tapahtumat Euroopan unionissa ovat
osoittaneet, että elintarviketurvallisuu-
den varmistaminen on sekä kuluttajien että kaikkien
elintarvikealalla toimivien yhteinen etu. Elintar-
vikkeita käsittelevien työntekijöiden hygienia-
osaamisen varmistaminen ja omavalvonnan ke-
hittäminen ovat valiokunnan näkemyksen mu-
kaan keskeisiä keinoja elintarviketurvallisuu-
den parantamiseksi. Elintarvikehygieeninen
osaaminen ei kaikilta osin tällä hetkellä ole riit-
tävällä tasolla, mikä asiantuntijoiden mukaan on
näkynyt esimerkiksi ruokamyrkytysten lisäänty-
misenä. Elintarvikealalla muun muassa lisäänty-
nyt vuokratyövoiman käyttö on johtanut siihen,
että alalla on enenevästi työntekijöitä, joilta
puuttuu elintarviketyön edellyttämä hygienia-
osaaminen. Vastaava ongelma koskettaa myös
kesätyöntekijöitä. Valiokunnalle toimitetun ase-
tusluonnoksen mukaan säännösten tarkoittama
osaaminen on työntekijällä oltava viimeistään
silloin, kun työskentely on kestänyt kolme kuu-
kautta. Lyhytaikaisten työsuhteiden ja vuokra-
työvoiman käytön johdosta valiokunta pitää pe-
rusteltuna asetuksen muotoilemista niin, että
osaamista vaaditaan työntekijältä, joka on työ-
kennellyt alalla, vaikka ei saman työnantajan
palveluksessa, kolme kuukautta. Valiokunta pai-
nottaa, että kaikissa tilanteissa kuitenkin toimin-
nan harjoittaja on vastuussa elintarvikkeiden
kanssa työskentelevien hygieenisistä osaamisesta.

Valiokunta ehdottaa terveydensuojelulain
40 §:ää tarkennettavaksi maksuvelvollisuuden
osalta. Osaamistestin maksusta vastaisi 2 mo-
mentin mukaan toiminnanharjoittaja. Pykälän 3
momentti oikeuttaisi testaaajan perimään maksua
testistä. Valiokunta ehdottaa 3 momenttiin muo-
toilua, joka selventää tämän periaatteen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysva-
liokunta kunnioittavasti ehdottaa,

*että 1. ja 3.—7. lakiehdotukset hyväksy-
tään muuttamattomina ja*

*että 2. lakiehdotuksen 40 § hyväksytään
muutettuna seuraavasti:*

2. lakiehdotus

40 §

Elintarvikehygieeninen osaaminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

*Osaamistestin järjestäjällä on oikeus periä
testistä maksu, joka vastaa enintään testin jär-
jestämisestä aiheutuvia todellisia kustannuksia.*

(4 ja 5 mom. kuten HE)

StVM 19/2001 vp — HE 81/2001 vp

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Marjatta Vehkaoja /sd	Valto Koski /sd
jäs.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Marjaana Koskinen /sd
	Merikukka Forsius /vihr	Juha Rehula /kesk
	Tuula Haatainen /sd	Päivi Räsänen /kd
	Inkeri Kerola /kesk	Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
	Niilo Keränen /kesk	Raija Vahasalo /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.